

۱۱

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین میثم علی‌پناه درباره کتاب الغدير نوشته علامه امینی

دفاع جانانه از ولایت با الغدير

فضیلت خوانی جناب ابوالفضائل!

«شهر خاموش»

پس از خدا حافظی با خسرو سینایی

فرهنگ

پنجشنبه ۱۶ مرداد ۱۳۹۹: شماره ۵۷۲۵

۱۲

۹ جامعه

رصدخانه

یادداشت:
سیدکریم محمدی
فعال فرهنگی و
اجتماعی

دنیای دیوانگان و فرزانگان

امروز، روز جهانی عاشقان
کتاب است

همیشه بر این باور بوده‌ام که عاشق کتاب بر دیگر عاشقان برتری دارد. کتاب یار تنهایی‌هاست و دنیایی از عشق، هنر، ادب، فرهنگ، انسان، طبیعت، احساس و اندیشه در آن مستور است. عاشق کتاب همه زیبایی‌های دیگر را در کتاب جست‌وجو می‌کند و ذهن خود را طراوت و خلوت می‌بخشد. بپراه نگفته‌اند کتاب بهترین دوست انسان است؛ رفیق تنهایی و خلوت‌هاست و سنگ صبور و شانه‌هایش بر دلتنگان همیشه خالی است. مثلاً زیبایی‌های شعر سهراب را با کدامین زیبایی دیگر می‌توان قیاس کرد؛ «به سراغ من اگر می‌آیید / نرم و آهسته بیایید / مبادا که ترک بردارد چینی نازک تنهایی من». اصلاً درباره همین سپهری بگویم آیا کسی هست که «هشت کتاب» او را بخواند و عاشق کتاب نشود؟ وقتی اثرهای تیره دل‌ها را احاطه می‌کند، تنها چیزی که به داد انسان می‌رسد، کتاب است. عاشقان کتاب، افسانه شگفتن گل‌های ایدیت را زمزمه می‌کنند، چراکه کتاب، قلب تاریکی‌ها و ناامیدی را می‌شکافد و عاشقانش را سبکبال و سبکبار می‌کند.

عاشق کتاب، با خواندن آن آرام می‌گیرد، بندها را می‌گسلد و به گام‌گذاران در راه عشق، رسم پویایی می‌آموزد؛ انس با کتاب، لحظه‌های هیجان حیات است. عاشقان کتاب، عشق را برمی‌گزینند که سرشار از معشوق باشد.

«مستان که گام در حرم کبریا نهند / یک جام وصل را دو جهان در بها دهند»؛

پیام عشق در سکوت حاکم بر کتاب بهتر به گوش می‌رسد و عاشقان را مست راه عشق و جام‌شان را لبریز می‌کند. کتاب، بغض‌های درگولمانده را می‌گشاید. عاشق با کتاب‌خواندن، زمان و مکان را نمی‌شناسد و با چشمه‌های جوشان فضایل و کرامات انسانی همراه می‌شود. کتاب شعله‌ای فروخته‌است که تیگری راه انسان‌ها را مشعلی تابان است. معلمی بزرگ در بحران‌های زندگی است که پیام می‌دهد دیرتر برنجید، زودتر ببخشید و کمتر قضاوت کنید. مهربم زخم‌هایی است که زمانه در انسان‌ها ایجاد کرده است. بسترى از خورشید و ستارگان را فراهم می‌کند که بگوید ادامه بلند امروز به فردایی کوتاه ختم می‌شود.

مطالعه، مجال پرواز اندیشه‌ها را فراهم می‌کند و جامعه را طوری به تصویر می‌کشد که دیوانگی و فرزانگی تنگاتنگ در آن حضور دارند. روز جهانی عاشقان کتاب، روز عاشقان دانایی، مهربانی و هنر دوستی‌تهنیت‌باد.

به فارسی بخوانید روان‌شناسی خواندن

نویسنده: اکرم پدرام‌نیا

ببینید

شب‌های روشن / ۱۳۸۱

کارگردان: فرزاد موتمن

بازبینی

کتابخوان / ۲۰۰۸

کارگردان: استیون دالدری

(علی‌ای‌همای رحمت)
را اولین بار که سرود؟

فردا ۱۶ مرداد روز عید غدیر است

شاید مشهورترین شعری که برای امیرالمومنین علی (ع) سروده‌شده و احتمالاً همه ایرانی‌ها آن را حفظ باشند، غزل (علی‌ای‌همای رحمت) از شهریار باشد. اما جالب است بدانید که شهریار این شعر را از شاعری دیگر الهام گرفته است.

شهریار در این غزل معروف خود، به استقبال شعری از «مفتون همدانی» رفته است و مقایسه این دو سروده نشان می‌دهد که شعر مفتون همدانی «طفلی نارس» بود که قریحه کم‌نظیر شهریار و قدرت ادبی بی‌نظیر او، آن را به «جوانی برومند و بارور» تبدیل کرده است. جواد محقق، شاعر و پژوهشگر چند سال پیش ادعا کرده بود که شعر شهریار عینا در دیوان شاعر دیگری وجود دارد که باید گفت این شاعر همان مفتون همدانی است اما این ادعا صحیح نیست. میان این شعر و سروده مرحوم شهریار، تفاوت‌های بنیادینی وجود دارد و هرگونه شباهت سرقت و انتحال از ساحت شهریار شعران ایران میراست. اگرچه براساس قرآن شعری، مرحوم استاد شهریار به استقبال این شعر رفته است، ولی این «اقتباس ادبی» در برابر استقبال بی‌نظیر دل‌های شیعیان و ایرانیان از سروده شهریار، ارزشی برای مطرح شدن ندارد. برخی اصطلاحات و عبارات موجود در سروده مفتون همدانی از باب استقبال ادبی، در شعر مرحوم استاد شهریار نیز تکرار شده است. برای مثال ابیات زیر را ببینید:

مفتون: علی‌ای‌همای وحدت تو چه مظهري خدا را / که خدا نمود زینت به توخت آتمارا
شهریار: علی‌ای‌همای رحمت تو چه آیتی خدا را / که به ماسوا فکندی همه سایه همارا
مفتون: علی‌ای‌که داد احمد به کفت لولای حمدش / که علم کند پیدا... به دو عالم آن لوارا

شهریار: به جز از علی‌که آرد پسری ابوالعجایب / که علم کند به عالم شهدای کربلارا

مورخان، مفتون همدانی را انسانی آزاده، عرفان‌مشرّب و پاکدل معرفی کرده‌اند. عشق به ساحت امام علی (ع) از اشعار او متجلی است؛ ولی مطالعه آثارش نشان می‌دهد که سروده‌های او دارای ضعف تألیف بسیار است؛ چنان‌چه مرحوم ابراهیم صفایی، از مورخان ادبی و نزدیکان مفتون، سروده‌های او را «دارای اصطلاحات بسیار نامأنوس» معرفی کرده است؛ بنابراین مقایسه شعر او با اشعار شهریار به عنوان یکی از سرآمدان غزل فارسی، امری نادرست و اشتباه است. به راستی که غزل «همای رحمت» آینه‌دار تاریخ تشیع در ایران است و نباید با طرح مجادلات غیرضروری، دامن سلطان غزل ایران را به این قبیل مناقشات ناخوش آلوده کرد.

آذر مهاجر

ادبیات و هنر

حال مختصر به‌او.

مراسم با حضور حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمحمود دعایی، مدیر مسؤول روزنامه اطلاعات، محمدعلی قندهاری‌نیا، مدیرعامل روزنامه جام‌جم، هادی ناصری‌مدیر کتابخانه‌های عمومی استان تهران، دکتر حسین سرووری معاونت سیاسی اجتماعی فرماندار تهران، مهدی رضانی معاون توسعه کتابخانه‌ها و کتابخوانی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، خانواده روح... رجایی و دوستانش برگزار می‌شود. به قدری که فرصت اجازه می‌دهد، حاضران از روح... یاد می‌کنند و بعد پرده از یادمانش در مقابل در ورودی کتابخانه برمی‌دارند. به یاد مرد جهاد و کلمه که يك رسانه‌ای تمام عیار مردمی بود، کتابخانه بوستان شقایق که از سال ۱۳۸۴ در زیرمجموعه نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور فعال بوده، به نام دکتر روح... رجایی مزین می‌شود. حاضران و مهمانان این مراسم لوح یادبودی را امضای کنند و مراسم به پایان می‌رسد تا روزگاری که امید است دور نباشد. بعد از شکست کرونا که رجایی راهی سفر آخرت کرد، کتابخانه دوباره کارش را آغاز کند و اهالی محله به‌خصوص دختران و پسران کودک و نوجوان بیایند و در کتابخانه رجایی، بخوانند و بیاموزند.

سایه بلند همسایه

حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمحمود دعایی، مدیر مسؤول روزنامه اطلاعات در سخنانش به همسایگی اشاره می‌کند و نزدیکی دفتر روزنامه‌های اطلاعات و جام‌جم در بلوار میرداماد تهران، او که با افتخار حضور در مراسم پاسداشت، یک همکار و همقدم رسانه‌ای را پذیرفته، توضیح می‌دهد فرصت همنشینی و دوستی صمیمانه با روح... رجایی را نداشته است. حجت‌الاسلام والمسلمین دعایی آیه‌ای می‌آورد از وعده خداوند که صالحان را به مودت و دوستی قلب‌های پاک نوید داده است و از همسایگی با روح... رجایی ابراز خرسندی می‌کند. مدیرمسؤول روزنامه اطلاعات، روح... رجایی را صمیمی، متواضع، خندان و بی‌آلایش توصیف و تأکید می‌کند زنده یاد رجایی در هر سمتی که بود در هر رسانه‌ای جهتگیری مردمی، آرمانی و انقلابی داشت و فارغ از هر خطی، سمت مردم و انقلاب بود.

حجت‌الاسلام دعایی بعد از این اشارات است که به نامگذاری کتابخانه به‌عنوان یکی از مقدس‌ترین مکان‌ها به نام روح... رجایی می‌رسد و آن را ثمره وجود و مشی رجایی برمی‌شمارد. این نامگذاری از نگاه مدیرمسؤول روزنامه اطلاعات اقدام ارزشمندی است که جا دارد بابتش از علیرضا مختارپور و همکارانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی تشکر کند. فقط تقدس کتابخانه و اهمیت نامگذاری آن به نام رجایی نیست که توجه دعایی را به خودش جلب کرده؛ از نگاه او زمان این نامگذاری هم قابل اعتناست. دعایی تأکید می‌کند، همراه با خانواده، همکاران و دوستان زنده‌یاد رجایی در روزی گرد هم آمده‌ایم که یکی از روزهای خوب خداست؛ روز میلاد امام علی‌النقی (ع) در آستانه عید غدیر و روز خیرنگار.

مرد جهاد و رسانه

محمدعلی قندهاری‌نیا، مدیرعامل روزنامه جام‌جم به‌عنوان همکار روح... رجایی از نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برای نامگذاری يك کتابخانه به نام رجایی قدرانی می‌کند. او امیدوار است با این اقدام، نام و یاد رجایی پرفرغ بماند و جوانان بتوانند مسیر او را در اطلاع‌رسانی در پیش بگیرند و پیشگام اقدامات جهادی و باعث بانی کارهای خیر باشند.

برای مدیرعامل روزنامه جام‌جم، این سردبیر جوان از جهان رفته، نماد کارهای خیر است و پیشگامی در خدمت‌رسانی به مردم و کمک به گرفتاران. قندهاری‌نیا از تمام کارهای رجایی در جام‌جم، به آن بخش اشاره می‌کند که صفحه‌ای در این روزنامه راه‌اندازی کرده به نام همسایه و مشکلات خانواده‌ها که در آن مطرح می‌شود تا به مدد این اطلاع‌رسانی امکانی فراهم شود برای اقدامات خیر و کمک به رفع مشکلات خانواده‌ها.

بزرگداشت يك جریان

هادی ناصری، مدیر کتابخانه‌های عمومی استان تهران، نامگذاری يك کتابخانه به نام رجایی را صریحا یاد بود يك شخص نمی‌داند. او این نامگذاری را تکریم يك جریان فرهنگی توصیف می‌کند و می‌گوید: آنچه تکریم می‌کنیم جریانی است که از فعالیت‌های جهادی و رسیدگی به مظلومان و آسیب‌دیدگان شکل گرفته‌است. جریانی که در کنار فعالیت‌های رسانه‌ای و خبری، به وظیفه و تکلیف توجه دارد و مرحوم رجایی یکی از بهترین‌های این جریان بود. ناصری تأکید دارد باید این جریان را ترویج کرد و در آستانه روز خبرنگار ابراز خرسندی می‌کند کتابخانه‌ای در این شهر به یاد جوانی نامگذاری شده که نامش با جهاد و حب‌الحسین و اهل بیت پیوند خورده‌است.

حول محور خیر

مهدی رضانی، معاون توسعه کتابخانه‌ها و کتابخوانی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور که به نمایندگی از علیرضا مختارپور رئیس نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در آخرین دقایق مراسم، صحبت می‌کند، ترجیح می‌دهد به نکات تازه‌ای اشاره کند چون به قدر کفایت از رجایی و فضیلت‌های او و این اهل حرف زده‌اند. رضانی نقطه‌گذاری مراسم مرتبط با روح... رجایی را در پیوند با اهل بیت متذکر می‌شود و این‌که مراسم نامگذاری این کتابخانه با تولد امام‌های (ع) و عید غدیر همراه شده، این‌که مراسم چهلمین سالگردش با عاشورای حسینی مصادف است و این‌که همواره نام رجایی حول محور خیر و نیکی ذکر شده‌است.

روح... يك فرهنگ است

حسین رجایی، پدر زنده‌یاد روح... رجایی، بزرگداشت فرزندش را ارتباط می‌دهد به عید بزرگ غدیر که در پیش است و با اشاره جمالی به تاریخ غدیر، تأکید می‌کند اگر آنها که در حجه‌الوداع همراه پیامبر بودند و شنیدند پیامبر (ص) فرمود: مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً، فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاً، درست اطلاع‌رسانی می‌کردند، دیگر جماعتی بعد از شهادت علی (ع) در مسجد با تعجب نمی‌پرسید: علی و مسجد؟

رجایی با این روایت به اهمیت اطلاع‌رسانی اشاره می‌کند و به عنوان پدری سرپلند و مفتخر اعلام می‌کند که روح... رجایی يك فرهنگ است، يك منطق، يك اصل است که بر حرکت در مسیر ولایت و امامت صحه می‌گذارد. کربلایی حسین رجایی همچون يك میزبان متواضع از همه حاضران تقدیر و تشکر می‌کند و در حالی که تمام تلاشش برای فروخوردن يك بغض سنگین به نتیجه نرسیده، می‌گوید: مرگ پسر جلوی پدر سخت است. پیامبر فرموده فرزندان ما جگرپاره‌های ما هستند و برای چنین داغی، درمانی نیست جز ارجاع به تاریخ اهل بیت.

شبیه سید شهدای اهل قلم

دکتر حسین سرووری، معاون سیاسی اجتماعی فرماندار تهران به مراسم آمده که پیام عیسی فرهادی، فرماندار شهر تهران را قرائت کند. پیام فرماندار در تکریم حرفه خبرنگاری است اما سرووری پیش از خواندن پیام فرماندار به شنیده‌هایش درباره روح... رجایی اشاره می‌کند و می‌گوید: هر چه از دکتر رجایی شنیدم مرا به یاد شهید مرتضی آوینی انداخت. خاطراتی که دوستان و همکارانش از او نقل می‌کنند، حکایت از حضور پرشورش در بحران‌ها داشت، در زلزله خوستان و سیل و زقان و هر جای دیگری که نیاز به همراهی و کمک بود. متاثر شدیم که در میان ما نیستند و امیدواریم یاران و همکارانش راه او را ادامه دهند. سرووری نامگذاری يك کتابخانه به نام روح... رجایی برای پاسداشت او را حسن تدبیر توصیف می‌کند و بعد پیام عیسی فرهادی را می‌خواند.

غمی که بالاتر از آن نیست

حامد عسکری، شاعر و نویسنده و از دوستان روح... رجایی، قبل از آن‌که شعرش را در وصف این رفیق صمیمی بخواند، داغ‌هایی حرف می‌زند که روح آدمی را می‌آزاند؛ داغ‌هایی که برای روح همان دردی را دارند که درد دندان و جای خالی آن برای جسم دارد. عسکری به صراحت می‌گوید بعد از رفتن روح... دیگری چیزی ناراحتش نخواهد کرد و فقط شاکر و خرسند است که نام این رفیق با امام حسین (ع)، کلمه و کتاب و فرهنگ جفت شده‌است. رفیق روح... نامگذاری يك کتابخانه به نام او را اتفاق مبارکی می‌داند و می‌گوید: هر کودکی که بیاید و کتابی امانت بگیرد و کلامی بخواند، حسنه‌ای می‌شود برای روح بزرگ روح...!